

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ
ХУУЛИЙН ТӨСӨЛ БОЛОН ХАМТ ӨРГӨН МЭДҮҮЛСЭН ХУУЛИЙН ТӨСЛҮҮДИЙН
ХЭЛЭЛЦЭХ ЭСЭХ ТАЛААРХ ТӨРИЙН БАЙГУУЛАЛТЫН
БАЙНГЫН ХОРООНЫ САНАЛ, ДҮГНЭЛТ**

2026 оны 04 дүгээр
сарын 03-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

Илтгэгч нь: Улсын Их Хурлын гишүүн Ц.Идэрбат

Улсын Их Хурлын дарга, эрхэм гишүүд ээ,

Улсын Их Хурлын гишүүн Х.Тэмүүжин нарын 17 гишүүнээс 2025 оны 11 дүгээр сарын 20-ны өдөр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийн хэлэлцэх эсэх хэлэлцүүлгийг Төрийн байгуулалтын байнгын хороо 2026 оны 04 дүгээр сарын 03-ны өдрийн хуралдаанаараа хэлэлцлээ.

Хуулийн төслүүдийг Улсын Их Хурлын “D.Parliament.mn” цахим хуудаст байршуулсан бөгөөд хууль санаачлагч Улсын Их Хурлын даргыг Улсын Их Хурлын нийт бүрэлдэхүүний олонход хүлээн зөвшөөрөгдөх, төвийг сахисан байдлаар бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэх, Улсын Их Хурлын хуралдааныг сонирхолын зөрчилгүй, намчирхалгүй удирдах, Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн түр эзгүйд Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийг Үндсэн хуулийн шаардлага нөхцлийг ханган хэрэгжүүлэх зэрэг асуудлыг зохицуулах хууль зүйн үндсийг бий болгох төдийгүй нийтийн ашиг сонирхлыг хөндсөн тодорхой асуудлаар хянан шалгах ажлыг үр нөлөөтэй, зүй бус хязгаарлалтгүй хэрэгжүүлэх боломж олгохоор хуулийн төслийг боловсруулсан талаараа танилцуулсан болно.

Байнгын хорооны хуралдаанаар хуулийн төслийг хэлэлцэх үед Улсын Их Хурлын гишүүн Л.Гантөмөр хууль санаачлагчаас уг хуулийн төслийг батлуулах ойлголцолд хүрсэн эсэх талаар, Төрийн байгуулалтын байнгын хорооны даргаас олон намын төлөөлөл бүхий 126 гишүүнтэй Улсын Их Хурлын хуралдааны дэгийг боловсронгуй болгох чиглэлээр хэрхэн ажиллаж байгаа талаар, Улсын Их Хурлын гишүүн С.Эрдэнэболд уг хуулийн төслийн амин сүнс, ач холбогдлыг жирийн иргэдэд ойлгомжтой тайлбарлаж, тус хуулийн төсөл ирээдүйд парламентын соёл, төлөвшилд хэрхэн нөлөөлөх талаар, Улсын Их Хурлын гишүүн С.Зулпхар Улсын Их Хурлын гишүүн Улсын Их Хурлын даргаар сонгогдсон тохиолдолд намын гишүүнчлэл болон намын бүтцийн байгууллагын үйл ажиллагаанд оролцохоос бүрэн түдгэлзэх эсэх, парламентын спикер намын гишүүнчлэлээс түтгэлздэг Их Британийн туршлагыг судлахдаа цаад шалтгааныг судалсан эсэх, тус туршлага манай улсад хэрэгжих боломжтой эсэх, нөгөө талаас спикер намын гишүүнчлэлээс түдгэлздэггүй улс орны туршлагын үндэслэлийг хэрхэн дүгнэсэн, болзошгүй сөрөг үр дагаврыг тооцсон эсэх, мөн намын гишүүнчлэлээс түдгэлзсэн спикерийг дараагийн өрсөлдөгчгүйгээр сонгодог жишиг манай улс төрийн соёлд тогтох эсэх талаар, Улсын Их Хурлын гишүүн Ж.Батжаргал хуулийн төслийг үзэл баримтлалын хүрээнд дэмжихээ илэрхийлээд парламентын спикер намын гишүүнчлэлээс түдгэлздэг энэхүү соёл улс төрийн намын хатуу гишүүнчлэлтэй манай улсын хөрсөнд нутагших боломжтой эсэх талаар, Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Батбаатар бусад намаас санал асуусан эсэх, хуулийн төслийн зохицуулалтыг дагаад дэд дарга нарыг намын гишүүнчлэлээс түдгэлзэх эсэх талаар, Улсын Их Хурлын гишүүн

Ц.Сандаг-Очир Хянан шалгах түр хороо байгуулах тоог тодорхой тогтоох талаар асуулт асууж, хариулт авсан болно.

Улсын Их Хурлын гишүүн Л.Гантөмөр энэ хуулийн мөн чанар нь Улсын Их Хурлын дарга парламентын дархлаа, бие даасан, хараат бус байдлыг хангахын тулд Улсын Их Хурлын дарга намын гишүүнчлэлээс түдгэлзэж, Улсын Их Хурал дахь МАН-ын бүлгийн хурлаас ангид байх, институтын хувьд парламент нь парламент шиг, Засгийн газар нь Засгийн газар шиг, Ерөнхийлөгч нь Ерөнхийлөгч шиг байх нь зүйтэй талаар; Улсын Их Хурлын гишүүн Э.Эрдэнэболд институтыг хувь хүний сэтгэл хөдлөлд тулгуурласан улс төрөөс ангид, парламентын урт хугацааны төлөвшлийг дэмжихийн тулд энэ хуулийг дэмжих шаардлагатай бөгөөд засах шаардлагатай саналуудаа нээлттэй хэлэлцэх нь зүйтэй талаар; Улсын Их Хурлын гишүүн С.Бямбацогт хуулийн төслийн үзэл баримтлалыг дэмжихийн зэрэгцээ асуудлыг цогцоор нь шийдвэрлэх, Улсын Их Хурлын гишүүн ард түмний элч төлөөлөгч нийт иргэн, улсын ашиг сонирхлыг эрхэмлэгчийн хувьд ард түмний төрд итгэх итгэлийг сэргээх ажлыг эхлүүлэх, Улсын Их Хурлын даргыг хэлэлцүүлэггүйгээр шууд сонгодог зохицуулалтыг засч, эрх, үүрэг хариуцлагыг цогцоор нь шийдвэрлэх нь зүйтэй талаар; Улсын Их Хурлын гишүүн О.Алтангэрэл Ардчилсан Намын зарчимд нийцүүлэн Улсын Их Хурлын даргыг намын дарга бус, улс төрийн хувьд төвийг сахисан байх зарчмыг дэмжих, ээлжит чуулганы хугацаанд хянан шалгах түр хороо байгуулах хязгаарлалтыг өөрчлөх нь зүйтэй талаар; Улсын Их Хурлын гишүүн С.Зулпхар парламентын засаглалын давуу талыг ашиглан бүх талын байр суурийг судалж, нарийн хэлэлцсэний үндсэн дээр энэ хуулийн төслийг боловсронгуй болгон батлах талаар; Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Батбаатар 126 гишүүнтэй, 5 нам, нэг эвсэлээс бүрдсэн парламентын үйл ажиллагаанд Улсын Их Хурал дахь нам, эвслийн оролцоог бодитоор хангах, Улсын Их Хуралд цөөн суудалтай нам, эвсэл хэлэлцэж буй асуудлаас завсарлага авах эрхтэй байх, Улсын Их Хурлын гишүүний өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслийг цаг алдалгүй хэлэлцүүлдэг байх зэргээр Монгол Улсын Их Хурлын тухай болон Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуульд тусгах шаардлагатай талаар; Улсын Их Хурлын гишүүн Н.Номтойбаяр уг хуулийн төслийг үзэл баримтлалын хувьд дэмжихээ илэрхийлж нэн яаралтай хэлэлцэн батлах нь зүйтэй талаар; Улсын Их Хурлын гишүүн А.Ариунзаяа 2020 оны 5 дугаар сарын 19-ний өдөр батлагдсан Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгыг хэлэлцүүлэгт бэлтгэх ажлын хэсгийг Ж.Мөнхбат гишүүн ахалж ажилласан талаар залруулга хэлээд хуулийн төслийг үзэл баримтлалын хүрээнд дэмжиж байгаа ч сайтар нягталж батлах нь зүйтэй талаар, төслийн 11.1 дэх хэсгийн зохицуулалт нь хүчин төгөлдөр хуулийн 11.1, 11.2-т нарийвчлан зохицуулсныг орхигдуулсан нь цаашид Улсын Их Хурлын даргад дэвшүүлж чадахгүй нөхцөл үүсгэх эрсдэл байгааг, түүнчлэн Улсын Их Хурлын даргыг сонгох саналын босгыг анхаарах нь зүйтэй талаар; Улсын Их Хурлын гишүүн О.Батнайрамдал олон намын тогтолцоонд парламентын бие даасан байдлыг хангах үндсэн хүчин зүйл болох спикерийн төвийг сахисан, бие даасан байр суурийг баталгаажуулж, Улсын Их Хурал дахь нам, эвслийн дуу хоолойг хүргэх, Улсын Их Хурлын үйл ажиллагаанд бүрэн оролцох, Улсын Их Хурлын хяналтын механизмыг тэнцвэртэй ажиллуулах нөхцөл бүрдэх, парламентын институцийг бэхжүүлэх ач холбогдолтой тул хуулийн төслийг дэмжих нь зүйтэй талаар; Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Энхтүвшин Улсын Их Хурлын гишүүдийн ард түмний төлөөлөх эрхийг Улсын Их Хурал дахь намын бүлгийн шийдвэрээр хязгаарлах тохиолдол байдаг тул хуулийн төслийг дэмжиж, парламентын бие даасан байдлыг хангаж, Улсын Их Хурлын гишүүн нийт иргэн, улсын ашиг сонирхлыг эрхэмлэн ажиллах боломжийг бодитоор бүрдүүлэх талаар; Улсын Их Хурлын гишүүн П.Сайнзориг парламентын ардчиллыг бэхжүүлэх, энэ

парламентын бүрэн эрхийн хугацааны үлдсэн 2 жилд Улсын Их Хурал дахь нам, эвслийн удирдлагуудыг оролцуулсан ажлын хэсэг байгуулж төрийн байгуулалтай холбоотой, төрийн үйл ажиллагааг журамлаж буй эрх зүйн орчныг цэгцэлж төрийн үйл ажиллагааг тогтворжуулах шаардлагатай талаар тус тус үг хэлсэн болно.

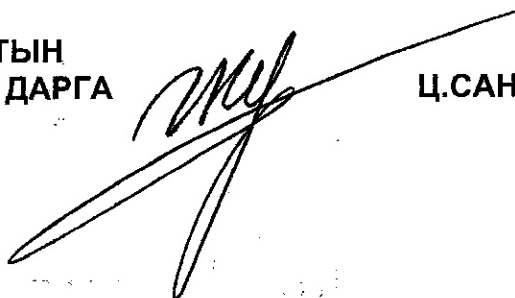
Байнгын хороо хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийн хэлэлцэх эсэх талаар санал хураалт явуулахад Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг 82.6 хувийн саналаар, Монгол Улсын Их Хурлын хяналт шалгалтын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг 82.6 хувийн саналаар, Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг 82.6 хувийн саналаар, Намын гишүүнээс түдгэлзвэл зохих албан тушаалын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг 82.6 хувийн саналаар үзэл баримтлалын хүрээнд хэлэлцэхийг дэмжсэн болно.

Улсын Их Хурлын эрхэм гишүүд ээ,

Монгол Улсын Их Хурлын тухай хууль өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн Монгол Улсын Их Хурлын хяналт шалгалтын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Намын гишүүнээс түдгэлзвэл зохих албан тушаалын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийн хэлэлцэх эсэх талаарх Төрийн байгуулалтын байнгын хорооны санал, дүгнэлтийг хэлэлцэн шийдвэрлэж өгөхийг Та бүхнээс хүсье.

Анхаарал хандуулсанд баярлалаа.

**ТӨРИЙН БАЙГУУЛАЛТЫН
БАЙНГЫН ХОРООНЫ ДАРГА**

Ц.САНДАГ-ОЧИР